

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 3 oktyabr (Cümə axşamı günü) tarixli V nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

Pəncşənbə, 26 zillhicce 1336.

3 təqriini-əvvəl sənə 1918.

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir.

Məhəlli-ıdara: Bakı, Kolyubakinskaya küçədə "Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 6-91.

Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Türk və İslamlaşma müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iadə edilməz.

Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir.

Abunə şəraiti: Yanvarın birinədək Bakı üçün 35, başqa şəhərlərə 42 rublədir. Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir.

Elan fiatı: sətri 2 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

Siyasi, ictimai, ədəbi və iqtisadi gündəlik «AZƏRBAYCAN» qəzetəsinə abunə dəftəri açıqdır.

Qəzetətimizdə iştirak etmək üçün müqəddir qələm sahiblərindən lazımı əşxas[ı] idarəimiz dəvət etmişdir.

Böyük şəhərlər və əhəmiyyətli mövqələrdə müxbirlərimiz mövcuddur.

Tiflis ilə xüsusi telefon müxbərəmiz [xəbərləşməmiz] olmaqla bərabər, teleqraf acentəliyimiz hər bir mühüm xəbərləri intişarə [yaymağa] çalışacaqdır. Kağız bahası [qiyməti] və başqa məvədd [maddələr] sabit olmamağı münasibəti ilə, şimdilik abunə bahası yanvar ayının birinədək qəbul edilir.

Bakıda: 3 aylığı 35 rublə; 1 aylığı 12 rublə.

Başqa şəhərlərdə: 3 aylığı 42 rublə; 1 aylığı 19 rublə.

Müraciət üçün adres:

Bakı, Kolyubakinskaya küçədə (Parapet) "Azərbaycan" qəzetəsi idarəsi.

Баку, Коллюбакинская, контора газеты "Азербайджань".

ELAN

Azərbaycan Cümhuriyyətinin Maliyyə Vəzəratı [Nazirliyi] sabiq Dövlət Təsərrüf Kəssasında (Gosudarstvenni Sberəqatəlni Kassa) əmanət, hesabati-cariyyə (tekuşçı şçot) və mühafizəyə verilmiş əşya sahiblərinə və ümuman müştərilərə elan edir ki, Azərbaycan Hökuməti tərəfindən, Bakıdan aparılmış hesabati-cariyyə əmanət və ehtiyat sərəməyəsini (depozit) yenə Bakıya qaytarılması üçün ciddi tədbirlər ititxaz ediləcəkdir [görülcəkdir].

Binaileyh Azərbaycan Hökuməti sabiq Dövlət Bankası xəzinə və təsərrüf kəssaları müştərilərindən öz pullarını geri alanaq adudə gözləmələrini xahiş edir.

Bundan əlavə, Maliyyə Vəzəratı hamı hökumət müəssisələrini fəaliyyətinə başladıklarını elan edib, camaatı yenidən öz qənaət və azad məbləğlərini banka və kassalara verəməyə dəvət edir. Bu əmanətlərin gələcəkdə mühəfuz olması [qorunması] məsuliyyəti Azərbaycan Hökumətinin öhdəsində olacaqdır.

Maliyyə vəziri [naziri] Ə. Əmircanov

AZƏRBAYCAN CÜMHURİYYƏTİNDƏN ƏHALİNİN NƏZƏR-DİQQƏTİNƏ

Azərbaycan Cümhuriyyəti dövləti ilk iqdamında [ilk addımında, ilk təşəbbüsündə] Azərbaycan Hökumətinin birinci və ümdə sərəməyəsini hesabında ədd edilən Bakıdakı ümum neft mədənlərinin və sair fabrikaların kamali-müvəffəqiyyətlə işə düşmələri üçün çalışmaqdadır.

Məmləkətimizdə sənayenin və ticarətin doğru yola vəz olması [qoyulması] üçün ümum əhalinin və zəhmətkeşlərin fəvqələdə bir surətdə bu yolda çalışmaları mütləmənnadir [arzu ediləndir].

Azərbaycan Cümhuriyyəti ümum Bakıdakı mədənlərdə və fabrikalarda işləyən fəhlələrini bu gündən işlərinə şüru etməyə [başlamağa] dəvət edir. Əks surətdə dəvət ediləyən gündən beş günə qədər işlərinə bir əfvə layiq üzrsüz şüru etməyi boyun qarçrılar isə vəzifələrindən məzul [azad edilmiş] hesab olunaçaqlar.

Həyati-Vökala raisi: F. x. Xoyski. Ticarət və Sənayə naziri: A. Aşurov. 1 oktyabr 1918.

HÖKUMƏT QƏRARDLARI

77 – Bu vaxta qədər davam edən Posta və Teleqraf Qanunu[na] 25 iyuldan 1918 tarixdən təkmil [əlavə] olaraq, Azərbaycan daxilində posta və teleqraf müxəbarət və şeylərin yetidirməsi üçün atıdəki [şağidəki] nırx (taksa) müqərrər [müəyyən] edilmişdir.

1) Bänderollu şeylərin göndərilib yetidirməsi: a) – Təb [çap] edilmiş şeylər a) Yerli üçün bir lota ağırlığına qədər – 10 qəpik. Bir lotadan ağır olarsa hər 4 lotaya 10 qəpikdir. b) Qeyri şəhərlər üçün hər 2 lota ağırlığında – 10 qəpikdir. B – İş məktubları a) Yerli üçün hər 2 lotaya – 10 qəpikdir. Lakin hər dəfə göndərməsi üçün müqərrər edilmiş tərazi vergisindən az olmaq şərtilə – 40 qəpikdir. b) Sair şəhərlər üçün hər bir lotası – 10 qəpikdir. Lakin hər dəfə göndərməsinə müqərrər edilmiş vəzndən az olmaq şərtilə – 60 qəpikdir. C – Malların nümunəsi Yerli və qeyri şəhərlər üçün hər bir lotası – 5 qəpikdir. Lakin hər dəfə göndərməsi üçün müqərrər edilmiş tərazi vəzndən az olmaq şərtilə – 40 qəpikdir.

2) Açıq müxəbarə [xəbərləşmə] posta kartoqçasının posta ilə göndərilib yetidirməyi yerli və sair şəhərlər üçün – 25 qəpikdir. Kartoqça ilə cavab almaq üçün bu baş o baş üçün – 40 qəpikdir.

3) Adı örtülü məktubları göndərilib yetidirməyi: a) Yerli üçün hər otuz qram ağırlığına – 50 qəpikdir. b) Sair şəhərlər üçün hər 15 qram ağırlığına – 60 qəpikdir. c) Təbriknamə və kartoqçaların göndərib yetidirməyi adı örtülü məktublara müqərrər edilmiş taksadır. 5) Örtülü təəhhüdü [zakaznoy] məktubların göndərilib yetidirməyinə: a) Vəzn və tərazi vergisi 3-cü maddədə "a" və "b" nöqtələrinə görə: a) Təəhhüd hər dəfə göndərməyə – 1 manatdır. b) Açıq posta kartoqçaya, bänderollu vərəqələrə və pasikalər

üçün hər dəfə göndərmələrinə bir manat təəhhüd (zakaz) qət edilirdi.

7) Qiymətli məktubların göndərilib yetidirməyi: a) – Yerliyə üçün: a) Vəzn vergisi hər 30 qran – 50 qəpikdir və: b) Siğorta vergisi sair şəhərlər üçün qərara alınmış qayda üzrədir [atıdəki "b" qəradadı]. B – Sair şəhərlər üçün: a) Vəzn və tərazi vergisi hər 15 qran – 50 qəpikdir. b) Siğorta vergisi on manat qiymətində olan məktub üçün – 50 qəpikdir. Yüz manatdakı bir manat və yüzdən artıq olar isə hər yüzə bir manat siğorta vergisi alınır.

8) Posta ilə pul göndərmək 25 manatdakı göndərilən məbləğ üçün – 50 qəpikdir. Yüz manatdakı və 2 manatdır və yüz manatdan artıq olar isə hər yüzə yaxın hissəsinə – 2 manatdır.

9) Posta ilə göndərilmiş şeyin məlumu üçün məxsusi vergi sair şəhərlərə – 1 manatdır və yerli üçün – 50 qəpikdir. 11) Posta ilə göndərilən şeylərin qaytarılması üçün yaxud adres dəyişdirməyinə yaxud qaytarılıb göndərmək üçün verilən məlumnəməyə hər dəfə göndərməsi – 1 manat 50 qəpikdir.

12) Qiymətli məktubların və beş yüz manatdakı olan posta pərevədlərinin e və qətirib verməsinə hər dəfə üçün – 1 manatdır. 13) Posta abonent cə'bələrindən [qutularından] istifadə etmək pəytaxtda – 40 manatdır, sair şəhərlərdə – 25 manatdır. 14) Qiymətsiz pasikalərin (mürasilə) göndərilməyi: A – Birinci xətdə (povysda) 12 girvənkə ağırlığında olarsa – 10 manatdır; ikinci xətdə – 15 manatdır; üçüncü xətdə – 25 manatdır və xətlər arasında 30 manatdır.

B – 12 girvənkədən vəznləri ağır olarsa: a) Əvvəlcə 12 girvənkə üçün "a" nöqtəsində qət edilmiş qərardan: b) 12 girvənkədən artıq olarsa, hər girvənkəsində məsafəyə görə atıdəki vergi alınır: 40 qəpik - 1000 verstədək məsafə üçün; 80 qəpik - 2000 verst məsafəyədək; 1 manat - 3000 " " " ; 1 manat 20 qəpik - 4000 " " " ; 1 manat 40 qəpik - dörd mindən artıq məsafə üçün. 15) Qiymətli pasikalərin göndərilməsi: a) Vəzn vergisi 14-cü maddədə göstərilən qərardan; b) Siğorta vergisi 7-ci maddədə vəz olunan qərardan alınır. 16) Evdə pasikalərin gətirib yetidirməyinə pəytaxtda – 4 manatdır, sair yerlərdə – 2 manatdır hər dəfədə. 17) Teleqramma göndərməyə atıdəki qərardan vəz olunur: a) Yerli teleqrammalar (şəhərin hüdudu içərisində göndərilən) hər kəlməsi 20 qəpikdir (lakin şəhərin ətrafında və qəməllələr üçün ki, şəhərin 50 verstliyindədirlər, yerli tarif hər kəlməsi 40 qəpikdir). b) Sair şəhərlər üçün adi teleqramma tarifi hər kəlməyə – 50 qəpikdir. c) Vədəli (sroçni) teleqrammanın kəlməsi – 1 manat 50 qəpikdir.

c) Təbrik teleqrammalarının kəlməsi – 3 manatdır. Qeyd: Hər növ teleqrammaya vədalidən savayı teleqram kağızı 1 manat 50 qəpikdir. Lakin vədəli teleqramma kağızı üçün üç bərabərdir. 18) Təhqiqat teleqrammaya iki dəfəlik xərc almaq müqərrər edilirdi. 19) Təhqiqat təəhhüdü teleqrammalara dörd bərabəri xərc alınır.

20) Teleqraf vasitəsilə pul göndərmək:

a) Posta vergisi 8-ci maddədə posta ilə göndərilən pul qərarıyladır.

b) 500 manatdakı teleqraf ilə göndərilən məbləğ üçün teleqraf vergisi – 15 manatdır. Beş yüz manatdan artıq olarsa, göndərməyi 20 manatdır.

21) Xüsusi bankların və kredit müəssisələrin[in] ki, üçüncü bir şəxsə yetirəcək məbləğ üçün verəcək teleqraflar üçün üç bərabər vergi alınır vədəli teleqraflar kimi.

22) Teleqrafxanadan pulu almaq üçün məlumu etmək, on kəlməli teleqrammanın xərçi alınır (beş manat 20 qəpik).

23) Teleqrammalardan bir çox adreslərin kopyası vermək – 2 manatdır. Hər yüz kəlməyə havı [kəlmədən ibarət] kopyadan.

24) Teleqrammaların postadan bir verst uzaqlıqda olan mövqələrə aparıb yetidirməyi – 1 manatdır. Artıq olarsa, ən azı – 4 manatdır.

78 – Hökuməti xəzinəxanada Osmanlı lirasını Qafqaz puluna xırdalamağı təhdidə alırs [məhdudiyyət qoyuruq]. Ancaq hər bir nəfərə məzkur xəzinəxanada beş lirə əvəz və xırdalamaq ixtiyarı verilir. Bu şərtilə ki, gündəlik pul xırdalamaq xəzinəxanada min manatdan artıq olmasın gərəkdir.

80 – Bolşevik müharibəsində öldürülmüş polkovnik İqnatəvinin anası Nədejda İqnatəviçə bir vaxtda 3000 (üç min) manat ianə verilsin.

22 iyul 1918

87 – Xarici pasportların verilməsi ixtiyarı valilərə verilir və bu vaxtdakı davam edən qanun üzrə həmin pasportlar verilir. Xarici pasportlar verilməz o şəxslərə ki: əsgəriyyə dəvət olunur, məhkəmə işlərə məhkumdur yaxud təhqiq edilir, dövləti vergilər onun üzərində bağı qalır.

88 – Maarif nazirinin binəgüzərliyinə [sərəncamına] dəftərxanası xərçləri üçün iki min manat kredit açılır.

89 – Azərbaycan məmləkətində məktəblərin milliləşdirməyi üçün lazımı dars kitabların və müəllimlərin Türkiyədən gətirib hazır etməsinə istənsulə bu xüsusda mahir şəxslər göndərilir.

24 iyul 1918

90 – a) Maliyyə nazirinə müsəidə edilmişdir ki, korpus məmurları tərəfindən təqdim edilmiş zabitə və qeyri xidmətçilərin məaşsı verməkdən ötrü təxsis edilmiş məbləğün yərməsi üçün binəgüzərliyə oluns və qeyri təxsis edilmiş məbləğlərin verilməsini yeni binəgüzərliklərə qədər taxira salsın.

91 – Maarif nazirinin binəgüzərliyinə Şamaxı rüşdi məktəbin mövcud müəllimlərinə ki, bu müəllimlər hazırda nə hökuməti idarələrdə, nə də mülki və qeyri idarələrdə mövəci ilə xidmət etməyirlər, iyun, iyul və avqust ayların 1918 ilin məaşsı verilmək üçün dört min iki yüz əlli altı manatlıq etibar [kredit] açılıns.

92 – Genca zükr [oğlanlar] gimnaziyasının müdiri Boqolyubovun və zövcəsinin itlaf etməklərindən [tələf olmalardan] dolay qalmış xırda yetimlərinin vətənlərinə yollanmaq üçün Maarif vəzirlərinin göstərdiyi mötəbar bir şəxsə məzkur [adı çəkilən] yetimlər üçün iki min manat ianə verilsin.

93 – Hadrut kənd məktəbinin həyati-məxsusəsinin [məxsusi həyatının] iyun və iyul və avqust aylarda 1918 ilin məaş tələbməmələri vüsul olduğu [gəlib çatdığı] zaman məaşları verilsin.

94 – Aksiz vergisi xüsusunda 27 iyun 1918 Hökumət tərəfindən müqərrər edilən iğci vergisinin 2-ci və 3-cü nöqtə maddələri həmçinin spirit və spirtili içkilərə həm də qeyri məşrubətə [içkilərə] icra ediləcəkdir.

95 – Göyçay, Qalaqayın və Salyan xəzinələrini təzadən işə salıb hər birinə yenidən 75 manat pul buraxılıns.

96 – Daxiliyyə nazirinin binəgüzərliyinə [sərəncamına] beş min manat etibar açılır ki, orduya dəvət ediləcəklərin təhriat [sənədləşdirmə] və kontrol işlərini təşkil və tənzim etsinlər.

AZƏRBAYCAN GƏNCLƏRİNƏ

Rus dövləti-şəkimasinin [müqaviməti güclü olan Rus dövlətinin] devrilib də sünü hüdudundan təbii hüdudu dairəsinə sıxıdığı əsnada həyati-milliyəmizə qəsd etmiş olan Romanov sülaləsinin qurduğu duzaqlar [tələflər] və əsrlərdən bəri gördüyü tədbirlər və yürütdüyü siyasət nəticəsi olaraq, bu kimi təhlükəli dəqiqələrdə kəndi həyat və namusunu təmin və mühafizəyə yegənə mədər [yasayan] olacaq hər dürlü vəsait və alati-hərbiyyədən Rusiyada yaşayan otuz milyon balıq [çatan] türklərdən ziyadə məhrum heç bir millət yox idi. Və bu otuz milyon arasında ən fəna halda bulunanlardan biri də heç şübhə yoxdur ki, biz Azərbaycan türkləri idik. Bununla bərabər, bu gün Rusiyada sakin türk və islamın ən məsudu və ən kamrını [xoşbəxti] yenə bə azəri türkləriyiz. Səbəbi meydanda: son sistem silahlarla müsəlləh düşmənlə hər tərəfdən əhatə olunduğumuz əsnada türk dünyasının yegənə hamisi və türk-islam birliriyinin ən böyük nigəhbəni [keşikçi] olub da öz qar-daşlarının xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əməli surətdə] isbat edən dünyanın ən casur əsgəri, Fatehəlin, Yavuzların əhfadi [nəvələri] olan türk qəhrəmanları, türk əsgəri sərdarlığına bəhəqqən [doğrudan] da layiq nəciib Nuri paşa və müavinləri başda olaraq, qardeşləri oğlanlarımızın xilası uğrunda ən bərgüzidə [seçilmiş] övladını fədayına amadə [hazır] olduğunu bilfeil [əmə

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 3 oktyabr (Cümə axşamı günü) tarixli V nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

YENİ HƏYAT

Yeni həyat təşəkkülü... əfkarınızı büsbütün zəbt etməmişmi? Əvət, həp qafaları dolduran yeni həyat, ən doğrusu istiqbal düşüncələri bizi fəaliyyətə məcbur edir, bütün hökumət müəssisəsini işlədir.

İstiqbal... İştə bir məal [məfhum] ki, xəyalə gəldikcə bir müdhiş uyqu kimi mütəfəkkirləri lərzədar və bəzən uzaqlarda göründükcə bir ulduzu kimi intizarında olanlara ümidlər bəxş edir. Yəni o qəhrli, qanlı, yas və matəmfəza [matəmi artıran] şey ki, həp xalqımızı xainlər içində buraxmış, ölümlərə sövq etmiş, hətta bir zaman məhvinə əjdər kimi durmuş bir ifritə!

İstiqbal; bu günü bizləre pək dadlı, pək həyəcanlı göstərən bir füsunkar! Qafqaziya; müsəlman-türk həpsini kəndinə mail edən bir dillirib [könül oxşayan]...

Əlyövм [bu gün] bir ifritə ilə bir dilbəri görən türk milləti əcəba nə düşürün və nə yapacaqdır?

Atıda [gələcəkdə] məmur [abad] bir یدarəyə təşahüb [sahib olmaq] üçün hazırda bir əsasə malik olmaq, maziдə [keçmişdə] bu əsas üçün buraxılmış bir zəmin lazıм gəlir. Arxamızda buraxdıgımız Moskof və Peterburq inqilabı, Qafqaziyaə əks-əndaz olmuş [Qafqazda əks-səda doğurmuş] Rusiya ixtilali-kəbiri türk millətini nə qədər müstəfiz etdi [türk millətinə nə qədər feyz verdi], ona nələr öyrətdi? Xalqımız şu tarixi günlərə nisbətən kəndi ruhuna mütabiq [uyğun] nə kimi bir mövqe tutmalı idi? Nə yaptı?

Bunlar kimi hər [sual] təhlilə möhtac olduğundan, biz də beqədiri-imkan [imkan daxilində] یرəlidə bu xüsusdə bəyani-fikir edəcəyiz [fikrimizi söyləyəcəyik]. Şimdilik bunu ərz etmək istəriz, türk xalqı xislətində bir qədər idealizm [məfkurəpərvər], bir az xülyəpərəstlik, istiqbala bir az bir anı-təbah [puç bir an kimi] baxmaq adəti var isə də, bizə məktəbi-həyat [həyat məktəbi] ədd [hesab] olunan Rusiya ixtilali-kəbirindən müstəfиз olmaq [faydalanmaq] üçün artıq həqiqiyətin [realist] olmalıyız ki, zamanla acı həqiqətlər bizi dağdər etməsin [ürəyimizi dağlamasın].

Rusiya ixtilali kimi əzəmətli və tarixi bir vəqəə millətimizi bugünkü gün üçün təhi-dast [alıbəs], yorğun və tamami-həyatını bircə ümid ilə keçirən bir fərdə mübəddəl etdi [ceviridi]. Nə məsləkдə olur olsun, Qafqaziya türklərinin bir duzağа [tələyə] düşdüiyünü, gərək bəşsevizm, gərək menşevizm bəziların ifnasına [yox olmasına] çalışmaqlıq, “böyük rusluq”, “böyük ermənilik” məfkurasının siyasi şüarlar ilə məstur olduğunu [üstünün örtüldüyünü] görən kişilərimiz millətə məlcə [pənah yeti] aramağа başladı.

Bugünkü zəfər və qələbələr türklük ələmində doğmuş bir əməl [arzu] və ıdealın meydana gətidiyi bir məhsuldur və bu da müstəqil və nimmüstəqil [yarımmüstəqil] türk və islam ölkələrinin ittifaq və ittihadı olsun fikridir.

Bütün türklük ələmini həmbir-bədan [vahid bir bədan kimi] təsəvvür edərək isə bunun sağlam və mübarizəyi-həyata qadir olması üçün hər bir üzvü sağlam olmaqđa, meydanı-həyata atılmış gənc Azərbaycan Cümhuriyyəti, ıdarəsini gözəl, əsasını müstəhkəм [möhkəmləndirilmiş] və zəmini[ni] sarsılmaz bir hala gətirməlidir. İştə istiqbalını əmin və dövrü-həyatını hər bir əfətdən [fələkətdən] məhfuз etmək üçün hökumət millətin ruhuna mütabiq [uyğun], ıdarə əfkari-amməyə [ictimai rəyə] müvafiq olmaqđa canlı qüvvələrimizin həpsini mərkəzə toplamaq lazımdır.

Binaileyh [buna görə], başqaların siyasi təzyiqindən qurtar-mış millətimizdə əsari-intibah [nitibah əsərləri] görmək üçün arxədə buraxmış olduğumuz qüsurlatın [qüsurlarını] təkrarina imkan verməməklə xalq ruhunda, əfkarında bir təbəddülat oyadaraq kəndi ıdarəsini millətin kəndisinə sevdirməli ki, ümum millət yeni həyata başladığını görmüş olsun.

Bu gün bizdən fəqət bunu tələb edir.

H. Hamid

TƏBRİK TELEQRAMLARI

Bakının süqutu münasibətilə Azərbaycan Hökumət Rəisi Fətəli xan cənəbları naminə İstanbuldan atıdiki [aşaqıdakı] teleqram gəlmişdir:

Paytaxtımızın istirdadından [geri alınmasından] dolayı təhti-idarəyi-ollılarında [alı idarənzində] bulunan Hökumətimizi səmimi təbrik ilə Bakının yeni türk ەllərini istixlas [xiləs] üçün sarsılmaz bir qəl’eyimatın olması ümidliylə bütün arxadaşlarımla öpüşürüz.

Azərbaycan Həyət-i-Mürəxxəsəsi [Səlahiyyətli Həyət] naminə: Rasulzadə Məhəmməd Əmin

BAKI XƏBƏRLƏRİ

— Oktyabrın birində saat 10-da Tiflisdən general Maqalov ilə bərabər gürcü həyəti gəlmişdir. Eşitdiyimizə görə, bu həyət vətənlərinə gedən gürcülərə mümaniatdə bulunacaqdır [mane olacaqdır].

— Bakıya alman həyət-i-vükələsi [nümayəndə həyət] dəxi gəlmişdir.

— Neçə gündür ki, Bakı ilə Gəncə arasında sərnişin qatarı işləməkdədir. Hər gün sübh saat 10-da bir neçə vəqəndən ibarət 21-ci sərnişin qatarı Bakı mövqifindən [stansiyasından] Gəncəyə yola düşür. Əllərində sayəhat vərəqələri olanları vəqonlara buraxırlar.

— Bu axır zamanda nəqliyyat məsə-ləsi Bakı əhəlisini artıq maraqlandırır. Bu məsələnin yaxın vaxtdə həll olunmasına ümid çoxdur. İndiki zaman Bakıda paraxod hazırdir. Astraxandan dəxi paraxodlar və şxunlar gözlənilir. Bakıdan aparılmış paraxodlar isə axırda yenə buraya qayıtmağа məcbur olacaqlar.

— Hələlik iskələlərdən yük buraxılmayıb. Buna artıq lüzumiyyət olarsa, Sənəat və Ticarət Vəzarətindən [Sənəyə və Ticarət Nazirliyindən] icazə verilər. Yük buraxmaq məsələsinin də bu yaxın zamanda həll olunması gözlənilir. Eşitdiyimizə görə, bu günlərdə yük buraxmaq qanunu əhəliyə elan ediləcəkdir.

— Bakının bazarında ərzaq gündən-günə artmaqdadır. Dükənlər qabağında duran “quyruq” azalır. Mal əti 4 manata, qoyun və dana əti 5 manata, çörək isə 4 manata satılmaqdadır. Gələcək daha da ucuz olacağına ümid çoxdur. Girvənkəsi 3 manat

50 qəpiyə satılan kartof və üzüm bazarda çoxdur. Kələm girvənkəsi 3 manat yarımdır. Bamadur və badımcan 3 manat yarımdan 5 manatadəkdir. Buğdanın putu 140-160 manata satılmaqda, Kubinka və Şamaxı yolunda olan dəyirmanlar üyüdülen buğdanın putuna üç girvənkə buğda alırlar. Yağın girvənkəsi tə-nəzzül edir: üç gün əqdəm [qabaq] girvənkəsi 30 manata satılır[dı]. Spıçkanın qiyməti 40 qəpikdən 80 qəpiyə qalxmışdır. Balıq kürüsünün girvənkəsi 3 manatdır.

BƏLƏDİYYƏ İDARƏSİNİN NƏZƏR-DİQQƏTİNƏ

Qəhrəman Türk Ordusu şəhərimizə daxil olduğdan sonra şəhərimizin həyati-ictimaişi əski halını kəsb etməyə başladı. Lakin bəzi cəhətlər vardır ki, Bələdiyyə İdarəsinin nəzərini oraya calb ediriz. Şəhərimizin bəzi hissələri var ki, oranın küçələri fəvqələdə natəmiz və üfunətlidir. Həttə şəhərin mərkəzi soyaqlarında da bəzi xanə sahibləri və yaxud oda kirayəçiləri qeyb etdiklərindən naşi soyaq və həyətləri öylə üfunət nəşr edirlər ki, qarşısından keçmək namümkündür. O cümlədən şəhərin müsəlman hissələrinin soyaqları artıq natəmizdir. Bu cümləyi gərək idarəyi-Bələdiyyə və gərək idarəyi-Zəbtiyyə [şəhərdə əsəyiş təmin edən idarə] ciddən nəzəri-etibarə alıb da hələlikdə Bələdiyyə tərəfindən bütün soyaqlar təmizlənmək mümkün olmazsa, laa-qəl [heç olmazsa] ev sahibləri və ev ko-mitaləri məcbur edilinslər ki, həyətlər, soyaqlar təmizlənib hər yerdə hifzüs-sihhə[həy] [gigiyenaya] müvafiq olsun.

Bərəkət versin ki, İslam Ordusu qədəmi-mübarəkələrini şəhərimizə basar-basmaz həyat get-gedə ucuzlaşmaqdadır. Bir gün irəli mühasirə edilmiş Bakıda çörək 20 manata bulunduğu halda, 4 manata satılır. Burası pək eyi və Bakı əhalisi üçün səadətli bir haldır. Lakin şəhərin bazarlarında gözə çarpan bir vəqəi var ki, Bələdiyyə İdarəsinin nəzərini oraya calb ediriz. Hökumət tərəfindən fiatları müəyyən edilmiş əşyadan qeyri, fiatları dükəncilərin keyfəməyəgəlarına [keflərinə] qalmış lavazimat gün-gündən bahaləşmaqdadır. İstəhkarlar [inhişarçılar], dükəncilər öylə bir hirs [acgözlük] ilə bu şeylərin fiatlarını artırırırlər ki, onun məfvüqünü [yuxarısını] demək mühaldir [qeyri-mümkündür].

İpşikə, sabun, əncir, üzüm, qarız, yağ, pənir, süd, yumurta, qatıq, saman, ərpa və bu kimi ərzağın qiymətini öylə artırırırlər ki, əhəli çörək və ətdə gör-dükləri ucuzluğu bu şeylərin bahaləş-məsiyə unudurlar.

Şükürlər olsun, bütün kəndlərin, qəsəbələrin yolları açıq, ətərf və əknafdan [kənar yerlərdən] gələn araba və sair əşyayi-nəqliyyə tamamilə bilaxofu mümaniet [qorxusuz və maneəsiz] şəhərə gəldikləri halda, bu şeylərin qiyməti bir dərəcədə durur. Böylə bir qeyri-təbii əhvalın ən baş səbəbi dükəncilərdir ki, onların hirs və təməllərinə qarşı gərək bir ciddi tədbir ittixaz edilsin [tədbir görülsün]. Yəqinimdür ki, bir neçə nəfər dükəncilər şədid [şiddətli] cəzalərə giriftar edilərsə, bu namüəylimlik də rəf edilir [bu qüsurlar da aradan qaldırılır].

Bə’d [sonra], şəhərin həyati-ümumiyyəsi onun ticarət və sənayesi ilə rabitəlidir. Hərgəh şəhərin ticarət və sənayesi adı qayda üzrə bərqərar olmazsa, o zaman həyati-ümumiyyə də adi hala gəlməz. Şəhərdə xüsusən bir çox mərkəzi soyaqlarda mağazalar, ticarətəxanalar təbahəl [indiyə kimi] qapanmış qalır. Tarqovı, Romanovskı soyaqlar ticarət mənbəyidirlər. Buralarda mağazalar tamamən qapalıdır. Bir çoxlarının sahibləri şəhərdə yaşayıb, hər gün öz mağazalarının qarşılarında durub da lakin mağazalarını açıb ticarətə girişməyirlər. Bu iş bir cəhətcə lokaut (tətil-ümumi) rəngini almış kimi görünür. Sabıqdə müəyyən erməni daşnak və bolşeviklər ərsində bəzi sahibləri qətl edilmiş və dükənləri talan müsəlmanlar da var idi ki, bazarda dükənləri qapalı qalmış idi. Ancaq daşnak ermənlər dərhal galib dükə-nlərin qifillərini sındırıb dükənlərə sahib olurdular. Və bu minval üzrə tətilçiləri təhti-məsuliyyət [məsuliyyət altına] alırdılar. Bu misali göstərməklə mən daşnak və bolşevik üsulu tərəfdarı olduğumu demək istəmirəm. Bu namüəylimliyi rəf etmək üçün Bələdiyyə İdarəsinə təklif edərdim qərarıddı-macubri ilə bütün mağazə, dükən və sair ticarətəxana sahiblərini işə salsınlər. Bir həftə ərzində 12 mağazə və dükənlərini təmir edib də ticarətlərinə şüru etsinlər [başlasınlər]. Əks surətdə sahiblərini təhti-məsuliyyətə alsınlər.

Məhəmməd Sadiq

TEATRO VƏ MUSIQİ

Neçə aylardan bəri qapanmış müsəlman teatrosu qəhrəman Türk Ordusunun vürudu [gəlişi] sayəsində şimdi yenə yavaş-yavaş açılmağа qədəm qoymuşdur.

Sabah, cümə günü “Mikado” (Ma-lakan bağının yanında) teatrosunda Hacıbəyov Bəradərləri truppası tərəfindən məşhur operetta “Arşın mal alan”, şənbə günü “O olmasın bu olsun” və bazar günü isə yenə “Arşın mal alan” mövqeyi-təməşaya qoyula-caqdır. İştirak edənlər Üzeyir bəyin əski artist və artistkəlidir. Böyük şərqi və Avropa simfonik musiqi dəstəsi Müslüm bəyin təhti-ıdarəsində [ıdarəsi altında] olacaqdır.

Biletlər “Mikado” teatronun kassasında satılmaqdadır.

İxtar [xəbərərərliq]: Birinci cərgə sandalyalıları əviz qonaqlarımız olan türk zabitanına və hökumət məmurlarına həsr edilidiyinə görə, həman cərgə biletləri satılmaqdadır.

BAKI MƏSƏLƏSİNƏ DAİR MÜLAQAT [MÜSAHİBƏ]

Bakı alınmamışdan əqdəm [əvvəl] bizim bədxəhlarımız tərəfindən Bakı[nı] Azərbaycandan ayırmaq üçün cürbəcür vəsailər, dürlü-dürlü hilərlər aranır.

Bu xüsusdə Tiflis “məhafili” [dairələri] ən ciddi iqqdamtda [təşəbbüslərdə] bulunurdu. Həmin “məhafildən” Bakı Azərbaycanın olmayıb. “sərbast” şəhər (volni qorod) olsun şüarı dəxi çıxmış idi. Həmin şüar[a] Tiflis saxta sosialist vərəqələri və

erməni qəzetələri rəvənəq verib, Avropa siyasi məhafilinin diqqətlərini Bakı məsələsinə calb etmək iddiasında bulunurlardı.

Həmin məsələ xüsusunda İstanbulda nəşr edilən “Tərcümani-həqiqət” qəzetəsi, mühərrirlərindən birini İstanbulda Azərbaycan Həyati-Mürəxxəsəsi rəisi Məhəmməd Əmin Rəsul-zadə əfəndilərinin nəzrinə göndərib, bəyanət istəmişdir.

Bakı alınmış isə də, Məhəmməd Əmin cənəblarının bəyanatının əhəmiyyəti itməmiş. Buna görə onun bəyanatını burada dərc ediriz.

Məhəmməd Əmin bəy demişdir:

Bolşeviklərlə Azərbaycanlılar arasında axıdılan qan yalnız Azərbaycan məqsədinin hüsulunu [aldə edilməsini] təmin etmək şərtilə dayandırıla bilər. Bunu biz səmimi-qəlbə arzu edəriz, çünki məqsədimiz qan axıtmaq deyil, Bakıya malik olmaqdır. Çünki əfəndim, Bakı Azərbaycanın, Azərbaycan da Bakıındır. Bakını Azərbaycandan ayırmaq istəyan kim olarsa, Azərbaycanın həyati-na qəsd etmişdir. Bakısız Azərbaycan təsəvvür olunammaz. Bakı tarixən də, halan da [indi də] bir türk şəhəri və müsəlman baldə-sidir. İstiqbalda [gələcəkdə] öylə olaraq Azərbaycanın paytaxt[ını] təşkil edəcəkdir. Azərbaycan ismi belə ehtimal ki, Bakının petrol ocaqlarından əvvəl dünyanın uzaq quşələrindən kənə-disinə zairlar [zavvarlar] calb edən, daim yanar təbii atəşlərindən alınmışdır. Azərbaycan bugünkü milli və mənəvi işğını dəxi Bakıdan alır. Burası Qafqaziya islamlarının mərkəzi-ırfanıdır. Azərbaycanın qabiliyyətli-həyatıyyəsinin təmin edən veridati-mühümmə buradan hasil olur. Burası məmləkətimizin yeganə limanıdır. Bakı Azərbaycanın qəpəsidir. Bütün ələmin iştahəsini calb edən petrolu olmadığı zamanlar belə, Bakı Şimali Azərbaycandan ötrü əhəmiyyəti-ticariyyəyə malik mühüm bir nəqtə təşkil edirdi. İndi dəxi o əhəmiyyəti haizdir [indi də o əhəmiyyəti malikdir]. Bunların həpsinə bərabər, Bakı, əksəriyyəti-nüfus əhəlisinin əksəriyyəti] etibarilə müsəlmandır. Bakıda mövcud bulunan ərazinin, əmlak, aqar [gəlir gətirən mülk] və müsəqqəfatın [vəqf edilmiş ərazi və binaların] qismi-kül-lisi [böyük bir qismi] müsəlmanlardır.

Ətrafında bulunan köylər tamamilə müsəlman köyləridir, Azəri türkləridir. Xüləsə, Türkiyə üçün İstanbul, Almanıya üçün Berlin, Rusiya üçün Moskva nə isə, Azərbaycan üçün də Bakı on-dan artıq olmasa da, odur. Bu o qədər aydın bir məsələdir ki, bunu məsələ olaraq ortaya qoymaq həqiqətdən də mövcibi-həyrətdir [heyrat doğurur]. Bakı bolşeviklərinin, rus imperia-listlərinin Qafqazıyadəkə yəradəçilərının [jalitlərinin] bu fikirdə olduqlarını, Azərbaycanlıların haqlarını inkar üçün bu şakli ilti-zam etdiklərini [seçdiklərini] biliriki. Əksəriyyəti kimlərdən ibarət olduğu məlum bulunan Bakı bolşeviklərinin ingilislər tərəfindən dəxi müzahirət [kəmək] gərə-rək bu yolda təhrikatda [təhriklərdə] bulunduqlarını duymuşduq. Fəqət Almanıya dövlati-faximəsinin [zəmətli Almanıya dövlətinin] bu fikrə zahir [kəməççi] və məhmi [himayaçi] olacağını qətiyyən kəsd-i-rəmməzdik [ağlımız gətirə bilməzdik]. Tiflis qəzetəsindən naql etmiş olduğunuz xəbərdə mütləqə bir yanlışlıq olacaqdır. Sübhəsiz ki, Bakı petrollarının ələmsümul bir əhəmiyyəti vardır, əlbəttə ki, bu petrol məsələsi rusları da, Qafqazıyadəkə məktəbləri də, Türkiyə ilə müttəfiqləri-ni də ələqədar edir.

Madəm ki, Bakı ilə ələqə petrola bağlı bir ələqədir, demək ki, iqtisadi və ticari məsələ qarşısında bulunuruz. Bəhri-Xəzar kənarında bulunan Azərbaycan, petrolu su yerində [şlədacək de-yildir. Petrol Azərbaycanın ən böyük ıxracatını təşkil edir. Sübhə-sizdir ki, Azərbaycan əcnəbi sərmayəsindən istifadə edəcəк və bu sərmayənin Bakı ərsəsində [arazısında] təbğiğini dəxi hər dürlü vasitələrlə təshil [əsaslaşdırmağa] və təmina çalışacağıdır. Petrolun əhəmiyyəti-beynəlmiləliyyəsidən [beynəlmilə əhəmiyyətindən] istifadə üçün Azərbaycan Hökuməti ilə ənləşmaq və bağlaşmaq mümkün ikən, qafayı bədənədən ayıracaq qədər qanlı tədəbirə [tədbirlərə] əcəba nədan ehtiyac görülsün? İştə, bunun üçün bu etiqəddəyam ki, Tiflis qəzetələri ilə nəşr olunan sayiə qərini-həqiqət [haqiqətə yaxın] olmasa gərəк. Çünki düşüncənin, sərbəst bir şəhər elan etmək surətilə təmini təsəvvür olunan fəvaidi-müşərəkə [ortaқ mənfəətlər] Azərbaycan hakimiyyəti təhtində [altında] dəxi təmin edildikdən sonra, Almanıya diplomasiəsi əcəba nə üçün Azərbaycan[ın] həyati-milliyiyyə və mənafeyi-həyat-larına səbəbsiz bir surətdə qəsd etsin?!

OSMANLI VƏ ERMƏNİSTAN MÜNASİBATINA [MÜNASİBƏTLƏRİNƏ] DAİR

Bakıdan Aleksandropola gedən Türkiyə Şərq Cəbhəsi koman-danı Xəlil paşa Tiflisdə dayanıb eylülün (sentyabrın) 20-də Ermənistan Cümhuriyyətinin siyasi nüməyəndəsi Camalyan ilə görüşmüşdür.

İki saat davam edən söhbət əsnasında Türkiyə ilə Ermənistan əlaqəsinin intizama düşməsi məsələləri danışıılmışdır. Bunlardan ən mühümü qaçqınların qaytarılması, dəmiryollarının intizama düşməsi və Batum şərtnaməsi mövcibincə Ermənistana verilmiş yerlərin boşaldılması məsələləri olmuşdur.

Xəlil paşanın dediyinə görə, qaçqınların qaytarılması üçün İstanbul teleqraf çəkib, erməni qaçqınlarının ona mütləəlliq [bağli] məhəllərə göndərilməsinə xahiş etmişdir.

Dəmiryollarını intizama salmaq üçün Xəlil paşanın təşəbbüsü ilə beynəlmiləl bir həyət düzəlmişdir. Bu həyət dəmiryolu məsələsi ilə mərbut [əlaqədar] olan qeyri-siyasi məsələlər həllinədək işə şüru etməyəcəkdir [başlanmayacaqdır].

Türkiyə tərəfindən işğal olunan erməni məhəllərinin boşaldıl-ması məsələsinə gəldikdə, Xəlil paşa demişdir ki, bu barədə lazı-mi tədbirlər görüleb, bu yaxında bu məsələnin həllinə ümid çox-dur.

TÜRKİYƏDƏKİ ERMƏNİ QƏZETƏLƏRİ NƏ SÖYLƏYİRLƏR?

“Hayrenik” qəzetəsi məhalli-axərə [başqa yerlərə] nəql edilmiş olan ermənilərin yenə kəndi məmləkətlərinə övdət edilirməsi [qaytarılması] haqqında hökumətcə verilən qərarın bilümm erməni vətəndaşlarımız fəvqələdə məmnun və məsrur [şad] etdiyindən və onları səmənəti-İsməniyyəyə qarşı [hissi] sədaqətkaranə və minnətdarənlərini bir qat daha təqiyyyə

[qüvvətləndirməyə] vəsilə təşkil edəcəyindən bəhslə, bərvəchizir [aşaqıdakı kimi] bəyani-mütəliə edir [fikir bildirir]:

“Əvvəlü axir yazdıgımız vəchə [səbəblər] üzərinə Türkiyənin İttifaqı-Mürəbbeni [Dördlü İttifaq] təşkil edən zümreyi-düvəliyyə miyanında [dövlətlər zümrası arasında] nə dərəcə qüvvətli bir əmil olduğu və ittixaz etdiyi məsləki-hərəkatın səfəhəti-hərbiiyyə üzərinə qeyri-müntəzər təbəddüllər vəqua gətirməkdə bulunduғu [seçdiyi hərəkat tərzinin müharibənin gedişatında gözənlilməz dəyişikliklər meydana gətirdiyi] mü-şahidə edilməkdədir. Hökuməti-Osmaniyyənin Qafqaziya Erməni Cümhuriyyəti ilə münasəbatındakı tərzi-səmimiyyət, kəndi xeyirxahlığını bir ayınadə olduğu kimi tacəlli etdirmiş və Türkiyənin xeyirxahlığından şübhə edən lərin cəhəlatini nəzər-lərdə isbat etmişdir. Yeni təşəkkül edən Erməni Hökuməti ilə yal-nız irq, lisan və məzhəb etibarilə mərbut [əlaqəli], fəqət təbəyyəti [təbəəlik] və siyasət və sancaq etibarilə xalis-müxlis Osmanlı olan və hərəkatı-hərbiiyyə dolayisiylə başqa məhəllərə nəql edilmiş bulunan ermənilərə qarşı ibraz olunan [göstərilən] bu ulüvvi-cənab [alicənablıq] Türkiyənin həyati-əhrəranəyə [azad həyata] pək ziyadə müstəid [qabiliyyətli] bulunduğunun bir zəməni-cədidini [yeni bir zamanətinii] təşkil etmişdir. Qafqaziya Erməni Cümhuriyyətinin şəhərimizdə bulunan Həyati-Mürəxxəsəsi əzəsi [Səlahiyyətli Həyatının üzvü] aqlana, səmi-mənə Türkiyəyə qarşı qayət mühibbanə [dostcasına] bir politika təqib və bu politikanı kəndi hökuməti-cədidələrinin [yeni hökumətlərinin] intizamına və Qafqaziya erməni ünsürünün tərəqqisinə yeganə kafil [zəmin] ədd etdiklərindən [saydıqların-dən] məhafilli-hökumət [hökumət çəvrələri] üzərin[də] getdikcə fəvqələdə bir hissi-təsir hasil etmişlərdir.”

HİNDİSTANDA MUXTARIYYƏT HƏRƏKƏTLƏRİ

Hindistan muxtariyyəti lehinədəki hərəkatı-əfkari [fikir hərəka-tini] təskin üçün Hindistan naziri Lord Monteqyo tərəfindən itti-xaz edilən [görülən] tədbirlərə rəğməн, [hərəkat] gündən-günə tövsi [genişlənməkdə] və şiddətli bir mahiyyət iktisab etməkdədir [qazanmaqdadır]. Nüməyiçilərin bir ictiməsində [yığıncağında] bu hərəkat rüəsasından [başçılarından] Tilək, hökumətin "hindlilerin mətalibini [istəklərini] təvəccöhhlə [rəğbət göstərə-rək] tədqiq edəcəyi” haqqında sözlərmiş, hind mux-tariyyəti tərəfdarlarının "hökumətin mətalibini təvaccöhhlə tədqiq edəcəkləri” surətində bir cavab vermək lazıм gəldiyini söyləmişdir.

Hind muxtariyyətinin böyük propaqandaçılarından Anni Bəzant, hökumətin muxtariyyət hərəkatı müərəxxəsələrini [nüməyəndələrini] pasport verməkdən istinکaf [imtina] etməsini səbəbi-yeganəsi [yeganə səbəbi], ingilis bürokrasiəsi tərəfindən Hindistanda iqa [icra] edilən cinayətləri Amerikanın və digər cahən millətlərinin nəzaridən saxlamaq ərsuzundan münbəis bulunduğunu [irəli gəldiyini] söyləmişdir. Anni Bəzantın keçən sənə tövqif [həbs] edilmiş olduğu həzirənin [iyunun] on səkkizinci günü bütün Hindistanda bir “yövmi-muxtariyyət” [muxtariyyət günü] olaraq təs’id [qeyd] edilmişkdir. Bu münə-sibətlə Mədrəsə vəqու bulan mərasimə hind xadimləridən Somariniyanı rəyasət etmişdir. Mərqumun [adı çəkilən şəxsin] Vilsona göndərdiyi məktub ingilis Parlamentosunda bir çox isti-zaha [sörgüya] səbəbiyyət vermişdir.

XARİCİ XƏBƏRLƏR

Rumıniya nefti və almanlar

Kil Darülfünunu [Universiteti] müdarrisləridən [müəllim-lərindən] doktor Man, Rumıniya nefti haqqında icra etdiyi tədqiqat nəticəsini nəşr etmişdir. Müdərris Rumıniyanın ən böyük sərnatcini təşkil edən neft mənbələrinin almanlar tərəfindən təmir edilərək kamali-müvəffəqiyyətlə işlədilməyə başladığını təbşir etməkdədir [müjdələməkdədir]. Rumıniyanın Mütətfiqlər tərəfindən istilası əsnasında neft mənbələrini işlədən Rumıniya komisyonu ingilislərin təzyiqi ilə neft mən-bələrini təxrib etmişdi. Bu təxribat üzərinə ingilislər mənbələrini sənəlcəə işlədilməyəcəк bir vəziyyətə gəldiyinə qanə olaraq mütləsəlli olurlardı [təsəlli taprırdılar].

Həlbuki Məmaliki-müstəvliyyə ümuri-iqtisadiyyə [Müs-təmləkələrin iqtisadi işləri üzrə] Alman Komandanlığı 1916-dan bəri atil [istifadəsiz] qalan mənbələri təmir etmək və işlətmək üçün 1918-də mütaxəssis alman işçilərindən mütləşəkkil bir xüsusi təşkilat yaparəq və rumın üsərasıyla [əsirləriylə] əmələsindən [fəhlələridən] istixdam edərək [işə götürərək] mənbələri yenidən təmir etməyə müvəffəaq olmuşdur. Əlyövм [hal-hazirdə] mənbələr hər gün müntəzəman işləyərkə ıxracatda bulunmaqda və ıxracat miqdarı gündən-günə artmaqdadır. Bu surətlə indı mənbələrdən 1915 sənəsində rumınların əldiğı miq-darın yüzdə 75-i qədər neft istehsal edilməkdədir.

ELAN

Sabıqdə Gəncədə rus dilində nəşr olunan “Azərbaycan” qəzetəsi şənbə günündən etibarən Bakıda nəşr olunmağa başlayacaqdır.
Ünvan: Bakı, Kolyubakinski küçədə, “Azərbaycan” idarəsi.
Tək nüsxəsi 60 qəpikdir.

Heyəti-təhiriyyə

Hökumət qərardadı

səh. 44. “a) Yerli üçün bir lota ağırlığına qədar...”: “lota” yaxud “lot” təxminən 12,8 qrama bərabər kütlə vahidi.

səh. 45. “a) Vəzn vergisi hər 30 qran...”: “qran” köhnəmliş kütlə vahidi olub, müx-təlif ölkələrdə bir-birindən fərqli dəyərlərə malik idi. Keçmiş Rusiya İmperiyası ərazisində 1 qran 62,2 milliqrama bərabər idi.

45. 77 nömrəli Hökumət qərardadının 10-cu maddəsi qəzetdə buraxılmışdır. Qəzetin rus dilində çap olunan versiyasında eyni qərardadın 9 və 10-cu maddələri aşağıdakı şəkil-dədir:

“9) Posta ilə göndərilmiş şeyin alındığına dair məlumatın verilməsi üçün məxsusi vergi sair şəhərlərə – 1 manadıvər və yerli üçün – 50 qəpikdir.

10) Posta ilə göndərilmiş şeyin məlumu üçün məxsusi vergi sair şəhərlərə – 1 manat-dır və yerli üçün – 50 qəpikdir.”

Azərbaycan gənclərinə

səh. 48. “Fateh”: Osmanlı sultanı II Məhəməd nəzərdə tutulur.

“Yavuz”: Osmanlı sultanı I Səlim nəzər-də tutulur.

səh. 48-49. “...məşhur Keyxosrovun başını kənd